

آسیب‌شناسی شاخص‌سازی مفاهیم اسلامی در معماری اسلامی*

مهدی سعدوندی^۱، محمد مهوش^{۲*}

^۱ استادیار، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان

^۲ دانشجوی دکتری معماری اسلامی، دانشگاه هنر اصفهان

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۷/۰۵

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۵/۰۴

چکیده

بیش‌تر تحقیقاتی که در معماری اسلامی صورت گرفته در حوزه نظری و مفاهیم کلی است. اما معماری اسلامی تحت تأثیر مفاهیم و ارزش‌های اسلامی شکل می‌گیرد و مفاهیم اسلامی اغلب انتزاعی‌اند؛ یعنی تنها تصویری از آن‌ها در ذهن شکل می‌گیرد و تصدیق آن‌ها از طرف مقابل دشوار است، لذا بسیاری از آن مفاهیم بر اساس برداشت‌های متفاوت معماران تفسیر شده و در معماری مورد استفاده و ارزیابی قرار می‌گیرند. ولی اگر مفاهیم، معنای ثابتی نداشته باشند، غیرقابل سنجش و استفاده خواهند شد. این امر به نوبه خود به ناکارآمدی مدل‌های معماری اسلامی و بالتبع نارضایتی عمومی از آن خواهد انجامید. برای حرکت به سمت معماری اسلامی باید درکی از وضعیت کنونی آن داشت و به ارزیابی، پیش‌بینی و برنامه‌ریزی آن پرداخت که بدون وجود شاخص امکان‌پذیر نیست. لذا شاخص‌سازی که به تبدیل مفاهیم ذهنی به عینی می‌پردازد، در معماری اسلامی ضروری به نظر می‌رسد. شاخص‌سازی از تحقیقات پیمایشی آغاز شده و در معماری و شهرسازی دارای سابقه نسبتاً طولانی است. البته در معماری و شهرسازی اسلامی نیز هر چند محدود ولی اقداماتی به منظور شاخص‌سازی صورت پذیرفته است. این مقاله به معرفی مختصر شاخص‌سازی و نیز آسیب‌شناسی شاخص‌سازی مفاهیم اسلامی در معماری اسلامی به روش توصیفی-تحلیلی می‌پردازد. نتیجه تحقیق نشان می‌دهد بسیاری از نواقص، به عدم شناخت مشخصات و ویژگی‌های شاخص از جمله غیر مفید بودن، عدم جامعیت، عدم بررسی اعتبار و پایایی شاخص‌ها و نیز عدم رعایت کامل فرایند شاخص‌سازی از جمله وزن‌دهی آن‌ها برمی‌گردد.

واژگان کلیدی: شاخص، شاخص‌سازی، مفاهیم اسلامی، معماری اسلامی.